

Nenoteiksme

Aivars
Ustups

Ir tāda darbības vārda pamatforma kā nenoteiksme. Tā darbību tikai nosauc bez laika un personas norādēm, atbild uz jautājumu – ko darīt?, bet nedod nekādas norādes – kā darīt?

Kad šobrīd gan uzņēmēji, gan arī daudzi iedzīvotāji pārmet valdībai lielo nenoteiktību ar dažādiem aizliegumiem Covid-19 izplatības ierobežošanā, šo situāciju gribas arī pielīdzināt nenoteiksmei. Atbilstoši medicīnu un ekspertu ieteikumiem it kā būtu pietiekami liela skaidrība, ko vajadzētu darīt, lai šīs bīstamās slimības izplatīšanās pārtrauktu. Taču ierobežojumu un aizliegumu ziņā lielas noteiktības, kā darīt, nav. Ir gana daudz neskaidrību, reizēm pat pretrunu haoss. Tā, tiklīdz valdība knapi pagūst izsludināt kārtējā sēdē noteiktos jaunus ierobežojumus par dažādu pakalpojumu neatļaušanu, tirgošanās ierobežojumiem, kad jau attiecīgā biznesa interešu aizstāvji ar protestiem panāk aizliegumu

atcelšanu. Reāli diemžēl gan ir tā, ka valdība sadzird tikai tos, kas prot saziņas līdzekļos sacelt lielāku brēku (kā tas bija ar skaitumkopšanas saloniem). Turpretī nesadzirdēti paliek tie, kuriem aizliegumi trāpa pat daudz sāpīgāk, bet kuri savā laucinieckajā pieticībā neprot tik uzstājīgi savu, reizēm pat pieticīgo, bet vienīgo biznesu aizstāvēt.

Tā uzdrošinās apgalvot, ka nez vai starp daudzajiem aizliegumiem, lai nepieļautu cilvēku drūzmēšanos, pārāk tuvu saskarsmi, vajadzēja aizliegt arī zem klajas debess paredzētos Ziemassvētku tirzīņus. Ievērojot prasīto distancēšanos, masku valkāšanu un citus piesardzības pasākumus, tādi brīvā dabā notiekoši pasākumi koronavīrusa izplatību nevis veicinātu, bet pat piebremzētu: svētku dāvanas meklētājiem tad pat nevajadzētu ienirt lielajos veikalos joprojām tomēr valdošajā un maz izkontrolējamā apmeklētāju drūzmā. Domāju, arī tas aizliegumu noteicējiem bija jāņem vērā, ka lielai daļai mājamatnieku tieši šādi svētku tirzīņi ir paši galvenie viņu mazā biznesa vai pat izdzīvošanas pamats. Puzu-

riem, svečturiem, tieši dāvanām adītajiem cimdiem un zeķēm, citiem īpaši Ziemassvētkiem domātajiem darinājumiem nu nāksies gaidīt nākamo gadu, kad, domājams, nežēlīgā vīrusa vairs nebūs. Bet kā bez neiegūtās peļņas šo gadu vadīt amatniekiem?

Kopš 1. decembra ir noteikti dažādi pabalsti un subsīdijas Covid-19 ierobežojošo pasākumu ietekmētajiem uzņēmumiem, tajos strādājošajiem. Tie paredzēti arī pašnodarbinātajiem un patentmak-

tajos salīdzināšanas laika rāmjos neiekļaujas, atbalstu var arī nedabūt.

Šo Finanšu un Ekonomikas ministriju pretrunīgo un sarežģīto prasību mudžekli nesēn televīzijas raidījumā «Kur tas suns aprakts?» kritizēja, manuprāt, viens no šobrīd gudrākajiem Latvijas finanšu lietu zinātajiem eiroparlamentārietis Roberts Zīle (Nacionālā apvienība «Visu Latvijai!» - «Tēvzemei un Brīvībai/LNNK»). Vispirms viņš vēlreiz kritizēja Fi-

Vienlaikus viņš uzsvēra, ka šie pabalsti nevarēs būt nebeidzami. Ir jāliek dažās biznesa jomās līdz šim nodarbinātajiem saprast un izvērtēt, vai un cik ātri pēc Covid-19 krīzes beigām viņu līdzšinējais bizness vispār spēs atkopties un vai nav jau laikus jāsāk domāt par jaunām peļņas iespējām.

Starp daudzajām satraukuma pilnajām ziņām atradu gan arī kādu pat diezgan negaidītu, bet, manuprāt, daudzu cilvēku dzīves gudrību apliecinošu. Laikā, kad mazāk pelnām, kad daži pat paliek bez algām, izrādās, atkal mācāmies būt taupīgāki. To apliecina kaut vai tas, ka iedzīvotāju noguldījumu apjoms dažās bankās pēdējos mēnešos pieaudzis pat par 7 procentiem. Tas nozīmē, ka vismaz šie cilvēki necer uz pabalstiem un dažādiem labumiem, ko valdība sola mums nodrošināt nākamgad vai nedaudz vēlāk, bet domā par pieticīgāku izdzīvošanu vispirms ar saviem ietaupījumiem un spēkiem.

Svētdien, otrajā adventē, kristieši iedēda sveci par izlīgšanu un piedošanu. Nekas cits jau neatliek arī mums kā piedot valdībai par šobrīd pieļauto nenoteiksmi. Uz kaut ko labāku vismaz šogad ir grūti cerēt.

Kā bez neiegūtās peļņas šo gadu vadīt amatniekiem?

sātājiem. Atbalsts būs pieejams par periodu no 2020. gada 9. novembra līdz 2021. gada 9. janvārim. Taču, lai gan Ekonomikas ministrija ir paziņojusi, ka «atbalsta veidi būs pieejami visu nozaru Covid-19 ierobežojošo pasākumu skartajiem nodokļu maksātājiem», katram šādam pabalstam klāt ir gara nosacījumu virkne, lai pie pabalsta paredzētās naudas vispār tiktu. Grūti pat visos pieprasītajos peļņas skaitļos orientēties, un, ja nu kāds no tiem ierēdņu noteik-

nanšu ministriju un valdību, ka tā nākamā gada budžetu ir izveidojusi ar pārāk mazu deficītu, lai gan pašreizējā situācijā daudzo tūlītējo vajadzību segšanai, bet it sevišķi ekonomikas noturēšanai pietiekami augstā starta līmenī pēc krīzes vajadzējis paredzēt daudz lielākus tēriņus.

Bet krīzes laika pārdzīvošanas pabalsti, uzskata R. Zīle, bez sarežģītiem papildu nosacījumiem būtu šobrīd jāsaņem visiem, kuriem zudušas peļņas iespējas.

Regulējumi nodarbinātībā jāpilnveido

Latvijas Lauksaimniecības kooperatīvu asociācija (LLKA) iesniegusi Labklājības ministrijai (LM) priekšlikumus ar aicinājumu tos iestrādāt normatīvajos aktos: palielināt dotācijas Nodarbinātības valsts aģentūras (NVA) īstenotajos pasākumos par bezdarbnieku apmācību pie darba devēja un skolēnu nodarbinātību vasaras brīvlaikā; bezdarbniekiem piemērot sezonas laukstrādnieku statusu; samazināt slimības naudas izmaksas laiku, ko sedz darba devējs, uz divām vai trim dienām, kā arī no jauna izveidot lauku saimnieku aizvietošanu programmu.

Valsts un sabiedrības interesēs ir mazināt gan bez darba palikušo iedzīvotāju pēc iespējas ātrāku atgriešanu un iesaisti darba tirgū, gan audzināt topošos nodokļu maksātājus – skolēnus, radot iespēju vasaras brīvlaiku pavadīt jēgpilni. Tādēļ jau vairākus gadus LLKA un kooperatīvās sabiedrības īsteno NVA pasākumus «Apmācība pie darba devēja» un

«Nodarbinātības pasākumi vasaras brīvlaikā personām, kuras iegūst izglītību vispārējās, speciālās vai profesionālās izglītības iestādēs». Šā brīža nosacījumi paredz, ka no ikmēneša dotācijas bezdarbnieka un skolēna darba algai tiek atskaitīti nodokļi, tādēļ dotācijas neveido finansiāli izdevīgu atvieglojumu darba devējiem no algu budžetam paredzētajiem izdevumiem un nemotivē darba devējus uzņemties papildu pienākumus, atbildību un sociālo funkciju veikšanu. LLKA rosina palielināt dotāciju apmērus minētajos NVA pasākumos un neatskaitīt no tām nodokļus.

Kā zināms, sezonas darbi lauksaimniecībā var būt īslaicīgi, tikai pāris nedēļas vai ar pārtraukumiem. Šobrīd Bezdarbnieku un darba meklētāju atbalsta likumā ir noteikts, ka «bezdarbnieka statusa zaudēšanas pamats ir darba ņēmēja vai pašnodarbinātā statusa iegūšana saskaņā ar likumu «Par valsts sociālo apdrošināšanu», izņemot šā statusa iegūšanu div-

reiz 12 mēnešu periodā uz laiku, kas kopā nepārsniedz 60 dienas, ja par to paziņots Nodarbinātības valsts aģentūrai, kā arī izņemot iesaistīšanos aktīvajos nodarbinātības pasākumos». Rezultātā bezdarbnieks, kurš ir izmantojis minētajā likumā noteiktās divas reizes, zaudē bezdarbnieka statusu. LLKA rosina veikt grozījumus minētajā likumā, lai, bezdarbniekam iesaistoties īslaicīgos sezonas darbos, bezdarbnieka statuss netiktu zaudēts.

Tāpat LLKA rosina slimības naudas izmaksas laika samazināšanu likumā «Par maternitātes un slimības apdrošināšanu». Darba devējam ir jānodrošina t.s. «drošības spilvens» zināmā laika periodā, kad darba ņēmējs slimības dēļ nevar pildīt darba pienākumus. Taču gadu gaitā izvērtējot kopējo valsts noteikto nodokļu slogu, kas jāmaksā darba devējam jeb uzņēmumam, tostarp darba devēja valsts sociālās apdrošināšanas obligāto iemaksu daļu, ir jāpārskata perioda garums,

kad darba devējs apmaksā darba nespējas lapas. Kā rāda prakse, ir bieži gadījumi, kad darba ņēmēji negodprātīgi izmanto iespēju ņemt slimības lapas, zinot, ka 10 dienu garumā tās tiks apmaksātas. Ja šādi gadījumi uzņēmumā ir vairāki un periodiski atkārtojas, darba devējam tas rezultējas ar dubultām izmaksām: no saviem līdzekļiem ir jāizmaksā slimības nauda darba ņēmējam, kā arī jāmaksā papildu alga citam darbiniekam, kurš aizvieto uz slimības laiku prombūtnē esošo kolēģi, kas šajā Covid-19 laikā ir īpaši sāpīgi. Ja 10 dienu apmaksātais darba nespējas laiks tiktu samazināts uz divām vai trim dienām, darba ņēmēji tiktu ierobežoti to izmantot negodprātīgiem mērķiem, kā arī ģimenes ārstiem nāktos rūpīgāk izvērtēt iemeslus nepieciešamībai piešķirt slimības lapu darba ņēmējam jeb pacientam.

Kā jaunu pasākumu, ar kura palīdzību lauksaimniecības nozares darba tirgū varētu iesaistīties

bezdarbnieki vai arī pārkvalificēties citu jomu speciālisti, LLKA rosina izveidot Lauku saimnieku aizvietošanu programmu. Šobrīd Latvijas lauku saimniecību īpašniekiem, īpaši tiem, kuri darbojas piena lopkopībā, gaļas lopkopībā vai arī daudzozaru saimniecībā, darba apjoms un intensitāte ir 365 dienas gadā, bez brīvdienām, ko nosaka nozares specifika. Tādēļ LLKA aicina LM izveidot Lauku saimnieku aizvietošanu programmu, kuras ietvaros kvalificēts darbinieks sniegtu aizvietošanu pakalpojumus astoņas stundas dienā vismaz 14 dienas tādos gadījumos kā darbnespēja, tostarp stacionāra ārstēšanās, plānota operācija; ar ārsta norīkojumu apstiprināta rehabilitācija; grūtniecība un bērna kopšanas atvaļinājums; īpaši apstākļi: pirmās pakāpes radinieku kāzas, bēres – līdz trim dienām – un saimniecības īpašnieka nāve.

Sanita Putniņa,
LLKA biroja administratore

Pievērsisim uzmanību bērnu drošībai!

Ginta
Riekstiņa

Katru pirmdienu sazinās ar Neatliekamās medicīniskās palīdzības dienesta ārsti Sniedzi Bračku, lai uzzinātu, kam NMPD mediķi ir palīdzējuši iepriekšējā nedēļā, un vissāpīgāk ir uzzināt,

ka cietuši bērni. Kas notiek ar bērnu drošību?!

Latvijas Ārstu biedrības viceprezidents, ārsts Roberts Fūrmanis aicina ikvienu pieteikties ļoti aktuālai tiešsaistes lekcijai «Bērnam droša vide. Pirmā palīdzība zīdaiņiem un bērniem». Roberts Fūrmanis ir sabiedrībā un profesionālajā lokā augsti vērtēts anesteziologs un reanimatologs, kā arī viņš nevairās publiski medijos un sociālajos tīklos iz-

tirzāt aktuālus veselības aprūpes jautājumus.

Šobrīd ārsts ir aicinājis ikvienu sagādāt īpašus svētkus bērniem, kas šajā svētku laikā nevarēs būt kopā ar saviem mīļajiem, piesakoties lekcijai par bērnu drošību.

Bērnu drošība ir aktuāls jautājums, kas nozīmīgs ikvienam vecākam un sabiedrībai kopumā, un kam, domājot par bērnu drošību un veselību, būtu jāpievērš īpaša uzmanība.

«Šis svētku laiks būs īpašs mums visiem. Kādam tas būs priecīgs, kādam skumīgs un kādam tas būs vientuļš. Es gribu radīt prieku mazajiem, kuri šajā svētku laikā nevarēs būt kopā ar saviem mīļajiem. Es gribu viņiem sarūpēt kādu īpašu pārsteigumu. Tāpēc es esmu nolēmis par katru šīs lekcijas apmeklētāju ziedot piecus eiro Bērnu slimnīcas fondam, lai atbalstītu mazos pacientus šajā svētku laikā,» sacīja ārsts.

Fūrmanis par bērnu drošības tēmu izteicies arī medijos, norādot, ka vairāku līmeņu dzīvesvietās obligāti jānorobežo kāpnes, sadzīves ķīmija jāglabā nepieejamā vietā, tāpat nedrīkst aizmirst par ārdurvju aizslēgšanu.

Online lekcija «Bērnam droša vide» norisināsies 17. decembrī programmā ZOOM. Sīkāka informācija pa e-pastu glabsim@glabsim.lv